

• POŠTNINA • PLAČANA • V • GOTOVINI •

Zvůček

1933 — 1934

* L * X · X · X · V *

* st * 8 *

Usebina osmega zvezka

	Stran
1. Slavko Razpotnik: Žabica — nevestica . Čarobna pravljica	169
2. Od strele do vžigalic	172
3. Marijana Željeznova-Kokalj: Zlato jabolko	174
4. Tone Čufar: Počena šipa	177
5. Marija Grošljeva: Bobi — modna dama	179
6. Vinko Bitenc: Ugrabljeni kraljevič . Pravljica	180
7. Manica Komanova: Dober gospodar	182
8. Lok in puščice . Za spretne roke	183
9. Venceslav Winkler: Uspavanka . Pesem	183
10. Krt in veverica . Basen	184
11. Dravski: Zakaj naj ljubimo Koroško?	184
12. Arnošt Adamič: Deček iz sirotišnice . Povest	186
13. Vinko Bitenc: Sirotina na ulici . Prizorček	189
14. Franjo Čiček: Zgodbe o Tijeku Kijeku . 11. Kako je Tijek klical gospoda župnika	190
15. Zastavice za brihtne glavice . Rešitev. Rešivci. Naše nagrade	192
16. Iz mladih peres. Prispevki »Zvončkarjev«. E. L. Gangl: Moja pot . Velikonočni obisk	Tretja stran ovitka
17. Stric Matic — s košem novic	Četrta stran ovitka

---

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE „ZVONČEK“ SVOJIM ZNANCEM!
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO
KROG „ZVONČKARJEV“, TEM LEPŠA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA
NAŠEGA LISTA!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto **30 Din**, za pol leta **15 Din**, za četrt leta **7'50 Din**. Posamezni zvezki po **3 Din**.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

ZVONČEK

Čist s podobami za mladino

Leto 35

April 1934

Štev. 8

Slavko Razpotnik

Žabica - nevestica (Čarobna pravljica)

Nekoč je živel kralj, ki je imel tri sinove. Nedaleč od njegovega kraljestva pa je stanovala v neki obmejni vasici stara žena, ki je imela edino hčerko Češnjico.

Kralj pa je bil že star; zato je poslal svoje sinove po svetu, da bi spoznali običaje tujih dežel in da bi si tam pridobili spretnosti in sposobnosti za vladanje kraljestva, ki bo po njegovi smrti njihova last.

Stara žena je živela v svoji kočici mirno in tiho s hčerko Češnjico, ki je dobila to ime odtod, ker je bolj ljubila češnje kakor vsako drugo hrano. Stara mamica pa ni imela niti vrta niti denarja, da bi vsak dan kupovala češnje, zato ji ni preostajalo drugega, kakor da je šla v bližnjo grofovsko palačo, kjer je dobro poznala služinčad, in poprosila tam za najlepše češnje. Hčerkice pa ni vzela s seboj; Češnjica je bila namreč zelo lepa deklica in mamica se je bala, da bi se ji ne pripetila nesreča. Slučaj pa je nanesel, da je tudi stara grofica zelo rada zobala češnje. Ker je tudi ona poznala Češnjico, je kaj hitro uganila, kam izginjajo najlepši sadeži iz njenega vrta.

Medtem so principi potovali in prišli nekega dne v vas, kjer sta živeli stara mamica in Češnjica. Zagledali so lepo deklico pri oknu, ko je če-

sala svoje krasne zlate kodre, in vsak jo je hotel imeti za ženo. Beseda je dala besedo, pričel se je med njimi prepir, kdo jo bo prvi ogovoril. To njihovo prerekanje je slišala tudi grofica, ki se je peljala baš tam mimo. Ko je spoznala, da je njihovemu besedičenju vzrok njena lepa mlada sosedka, jo je zgrabila jeza in v svoji nejevolji je zaželela, da bi se Češnjica spremenila v grdo žabo in da bi čepela v vodi pod mostom nekje na koncu sveta. Komaj je to izrekla, se je že zgodilo. Češnjica se je spremenila v žabico in izgnila izpred njenih in prinčevih oči. Sedaj principi niso imeli več vzroka za prepire, podali so si roke v spravo in se vrnili v očetovo hišo.

Kmalu potem je stari kralj spoznal, da je postal slaboten in nadležen in da ni več sposoben za kraljevanje. Sklenil je, da izroči kraljestvo enemu izmed sinov; ni se pa mogel odločiti, komu bi ga predal. Sklical je torej svoje sinove in jim rekel: »Vse tri vas imam enako rad in vsakemu izmed vas bi rad dal kraljestvo; ker pa želim svojim državljanom najboljšega kralja, se bom odločil za najboljšega naslednika. Preizkusiti vas moram. Dal vam bom tri naloge in kdor izmed vas mi bo vse tri prav rešil, ta bo postal kralj moje dežele. Prva naloga je,

da mi morate poiskati sto komolcev tako fine tkanine, da jo bom po dolgem lahko potegnil skozi svoj zlati prstan.« Sinovi so obljubili, da bodo vse storili, kar bo le mogoče, in so se odpravili na pot...

Najstarejša sinova sta vzela s seboj mnogo ljudi, vozov in kočij, prepričana sta bila, da bosta našla zaželeno tkanino. Najmlajši je šel pa kar sam brez spremstva. Prišli so do nekega razpotja, dve poti sta peljali po lepih zelenih livadah, kjer so se vile bele stezice, zasenčene od rožnatih grmov; tretja pot pa je bila pusta in zanemarjena, posuta z debelim kamenjem in je peljala preko gole pustinje. Oba starejša brata sta si izbrala obe lepši in prijetnejši poti, mlajši pa se je poslovil od njiju in jo mahnil, veselo žvižgajoč, v pustinjo. Kočije in vozovi starejših dveh so bili kmalu polni različnih tkanin, kajti pokupila sta vse, kar je bilo le malo podobno finjši tkanini. Najmlajši pa je dolgo časa hodil po neobljudenih krajih, kjer ni bilo mogoče kupiti nobene lepe tkanine; zato je postajal vedno bolj otožen in obupan, dokler ni končno prišel do nekega mosta, kamor je sedel, da bi si malo odpočil in bridko potožil nad svojo nesrečo. Kar je pomolila iz vode glavo grda žaba in ga vprašala z glasom, ki je prav prijetno zvenel, kaj da mu je. »Sitna žabica, saj mi ne moreš pomagati!« ji je presenečen odgovoril princ. »Kdo ti je to rekel,« ga vpraša žaba, »povej mi, kaj te teži!« In res ji je princ čez nekaj časa razložil svojo povest in ji povedal, zakaj ga je oče poslal po svetu. »Pomagati ti hočem,« mu reče žaba. Potopila se je nazaj v vodo in se kmalu zopet prikazala, držeč v ustih kakor človeška pest velik košček platna, umazan in blaten, kakor je le mogoče. Zaukazala je princu, naj vzame platno in gre z njim. Princu ni posebno ugajala ta grda cunjica, vendar je v govorjenju žabice bilo nekaj, kar mu je godilo in mu dajalo

upanje. »Boljše nekaj kakor nič,« si je mislil, spravil je krpo v žep in se zahvalil žabici, ki se je zopet potopila v vodo, trudna od napora. Čim dalje je šel, tem težji se mu je zdel žep, v katerem je nosil platno. Zato je kar krenil proti domu, zaupajoč v dobro srečo.

V domačo palačo je prispel prav tisti čas kakor njegovi bratje s kočijami in vozovi. Stari kralj je bil zelo vesel, ko je spet videl svoje otroke; potegnil je prstan s prsta, da bi poskusil, kdo izmed njih je prinesel platno, ki bo šlo skozi prstan. Med vsem blagom, ki sta ga privlekla starejša sinova, ni bilo nobene tkanine, ki bi bila tako mehka in voljna, da bi se dala potegniti skozi ozki obroček. Osramočena sta stala pred očetom in mlajšim bratom, kateremu sta se že prej smejala, ker je prišel navidez praznih rok. Kako velika pa je bila šele njuna jeza, ko je najmlajši segel v žep in privlekel iz njega košček tkanine, ki je bila po mehkobi, belini in lepoti tisočkrat lepša kakor le kdaj katera. Bila je tako drobno tkana, da je z lahkoto šla skozi prstan, da celo dva taka kosa bi je nemara potegnili skozenj. Oče je vzradoščen objel najmlajšega sina in zapovedal služabnikom, naj porimečejo vse debelo platno v morje. Nato pa je rekel svojim sinovom: »Sedaj se pa brž lotite druge naloge! Prinesite mi tako majhnega psička, da bo lahko ležal v orehovi lupinici!«

Sinovi se niso malo prestrašili tega novega ukaza, ker so pa vsi hrepeneli po kraljevski kroni, so se vendar odločili, da še enkrat poskusijo svojo srečo. Čez nekaj dni so se odpravili na pot. Na križišču so se zopet ločili in najmlajši je izbral svojo pusto pot z upanjem v srečo. Komaj je sedel na oni most, že je pokukala iz vode njegova prijateljica žaba, sedla poleg njega, odprla široka usta in prijazno zakvakala: »Kaj je zopet?« Sedaj princ ni

več dvomil v čudežno moč prijazne žabice in ji je takoj povedal, kaj želi. »Naj bo tudi to storjeno zate,« je rekla in skočila v potok, prinesla droben oreh in mu svetovala, naj pojde z njim domov k očetu; nalahno ga naj zdrobi in videl bo, kaj se bo zgodilo. Princ je zadovoljen odšel po svoji poti, žaba pa je trudna skočila nazaj v vodo.

Brata sta prišla domov in prinesla vsak več majčkenih, srčkanih psičkov. Stari kralj je bil pravičen, hotel je pomagati vsem, zato je poslal po veliko orehovo lupino in je preizkusil, če se skrijejo živalce vanjo. Toda temu psičku je gledala iz lupine noga, onemu glava, skratka, nobenega ni bilo mogoče popolnoma skriti v orehovo lupinico. Ko so bili že vse preizkusili, se je najmlajši sin priklonil svojemu očetu, mu dal oreh in ga prosil, naj ga nalahno stre. Komaj je bilo to narejeno, že je stekel lep, drobčkan psiček po kraljevi dlani in mahal z repkom. Vsi so se začudili, kralj pa je objel sina in naročil slugam, naj pomečejo vse ostale pse v morje.

Nato je pa rekel: »Najtežji nalogi sta rešeni! Poslušajte zdaj še mojo zadnjo željo! Kdor bo pripeljal domov najlepšo deklico, bo postal takoj moj naslednik.«

Vsi sinovi so bili prepričani, da bodo to željo kaj lahko izpolnili, in so odšli po svetu, iskat najlepšo deklico. Najmlajši pa ni bil tako dobre volje kakor pri prvih dveh nalogah. Mislil je: »Žabica je dosedaj storila dosti zame, toda kje naj dobi tako lepo deklico, ki bi se lahko pokazala kot najlepša na dvoru mojega očeta.« Šel je dalje in vzdihujoč in s težkim srcem sédel na svoj prostorček na mostu. »Ah, žabica moja, sedaj mi pa ne moreš pomagati!« »No, pa mi povej, kaj rabiš!« In princ ji je razložil svoje in očetove želje. »Pojdi proti domu, lepa deklica že pride sama za teboj. Samo pazi, da se spotoma ne zasmješ, pa naj pride kar hoče!« To mu je

povedala žabica in izginila v vodi. Princ pa je še vedno vzdihoval, ker tokrat ni dosti dal na njene besede. Potem je krenil proti domu.

Toda ni bil še daleč, ko je zaslišal za seboj nek šum. Ozrl se je in zagledal šest velikih vodnih podgan, ki so bile vprežene v izdolbljeno bu-

čo in so jo vlekli kakor kočijo v polnem diru. Na kozlu je sedela stara debela krastača kot kočijaž, za njo pa sta stali dve drobčkani žabici za služabnika, dve miški s košatimi brčicami sta pa tekli pred vprego kot znanilki. V kočiji pa je sedela njegova prijateljica žabica, zelo majhna in neznatna, vendar sila resna in dostojanstvena. Poklonila se je princu, ko je čudna kočija švignila mimo njega. Princ je bil mnogo preveč zatopljen v svoje misli, kako bi prišel do lepe princeske, zato se ni kdovekaj zmenil za ta sprevod, da bi se zasmeljal, mu pa še v glavo ni padlo. Kočija je zdrdrala mimo njega in je kmalu izginila za ovinkom. Toda kako je bil presenečen, ko je zavil okoli ogla in zagledal krasno kočijo, ki je bila vanjo vpreženih šest črnih konj

s kočijažem v pestri livreji, v kočiji pa je sedela najlepša deklica, kar jih je kdaj videl. Spoznal je Češnjico, po kateri je že dolgo časa hrepenel...

Ko je došel do kočije, so mu služabniki odnrlí srebrna vratca, da je prisedel k lepi dami.

Kmalu so se pripeljali v očetov

grad, kamor sta že prišla tudi njegova brata s celo vrsto lepih deklet. Toda ko so videli Češnjico, so jo vsi spoznali za najlepšo deklico kraljevstva. Ginjeni oče je objel najmlajšega sina in ga imenoval za naslednika. Princ pa se je oženil s Češnjico, s katero je živel dolgo in srečno in morda še živi, če že ni umrl...

Od strele do vžigalic

Tudi po ognju se človek razlikuje od živali in napravljanje ognja je pomagalo človeku, da se je osvobodil zveze, s katero ga je hotela narava prisiliti na skupno življenje z ostalimi živimi bitji. V tem tiči tudi globoka resnica v staroznani bajki o Prometeju, ki je ukradel bogovom ogenj, da ga odnese ljudem, pa so ga zato bogovi kaznovali in prikovali na skalnato pečino.

Kako je človek spoznal, da se lahko okoristi z »nebesnimi in podzemnimi čudeži«, je težavno ugotoviti. Vsekako pa je moral biti človek neizrečeno iznenaden, ko se je prvič seznanil z dvema prirodnima pojavoma, ki prinašata ogenj — z bliskom in z žarečo lavo iz ognjenikov. Od groma in strele zažgane stepe suhe trave in od žareče lave uničeni gozdovi so bili posredniki, na katerih se je človek prepričal o blago učinkujoči uporabljivosti ognjenih elementov.

Pračlovek se je pa hotel z ognjem tudi okoristiti ter je s poskusom dognal, da tekne nad ognjem pečeno meso veliko bolje in da je mehkejše od sirovega in trdega. Zavoljo tega se je, ko je zagorela prva grmada, tudi potrudil, da je ogenj obdržal, kajti zapaljene stepe, ki jih je užgala lava, in goreča drevesa, ki jih je upalila strela, da so gorela tedne in tedne, so pokazala ljudem skrivnost, kako je treba ravnati, da ogenj dlje časa gori. Vsak vetrič jim je lahko objasnil, kako se more ugasla in tleča žerjavica pod pepelom zopet razpaliti v svetel in velik plamen. Ko so opazovali te prirodne pojave, so se ljudje sami od sebe naučili, da s pomočjo suhih trsk in vejva raznetijo ogenj. Tako je pričel

človek s stalnim nakladanjem potrebne kuriva, reči bi smeli, ogenj negovati na tak način, kakor negujemo koristno domačo žival.

Prenašanje in proizvajanje novega ognja od teh »stalnih ognjev« je obstajalo že v najstarejših časih in nahajamo ga še dandanes pri preprostih narodih. Severnoameriški Indijanci nosijo še sedaj na lovskih pohodih žarečo posušeno skorjo nekega drevesa.

Tudi afriško pleme Vagaida prenaša ogenj, in sicer je to tleča stisnjena gmoča neke trave, ki jo ovijajo s svežo in vlažno travo. Špartanci so imeli posebne vojake, katerih dolžnost je bila, v času vojne nositi ogenj, ki so ga smeli obnoviti le na domačem stalnem plamenu.

Da bi pa ogenj dlje časa gorel, se je moral človek potruditi in najti primeren material za nakladanje. Tega netiva je imel v izobilju v odpadkih, ko je pričel obdelovati les s preprostimi sekirami in noži iz živalskih zob, školjk in ostalih kamenov. Opazil je hkratu, da se svež les dokaj težje užge, zato pa tudi dlje časa gori kakor posušeno in trhlo vejevje, ter še na to

je prišel, da drevesna skorja in suhe drobne vejice izvrstno služijo za netivo. Še drevesna črvojedina je bila zelo pripravna in so jo žarečo v votli bambusovi palčici prenašali na druge kraje iz ene naselbine v drugo. Če so v bambusovo cevko od časa do časa nekoliko pihnjeli ali obrnili njeno odprtino proti vetru, so dosegli, da je plamen v njej na novo zažarel. S pomočjo te črvojedine je odkril človek zopet čisto slučajno prve lesene vžigalnice. Z dolgotrajnim in hitrim vrtenjem konice kosa lesa na drugem lesu, ki je imel vdolbeno zarezo, kamor so natresli drevesno žaganje, je nastala taka toplota, da je vžgala to lahko gorljivo snov in da je nastal z nadaljnjim pihanjem tudi plamen.

Ta preprosti vžigalnik je med časom nešteto krat menjal obliko. Od početka je stalo mnogo truda in časa, da so si pričarali ljudje s takim vžigavnikom plamen, pozneje pa so te priprave že zelo izpopolnili ter si z njimi olajšali naporno delo. Iz trdega lesa so napravili nekakšna vretena, ki so se zelo hitro vrtela okoli svoje osi in so z obodom drsala po podlogi iz mehkejšega lesa v nalašč za to izdolbeni jamici, v katero so nasuli nekoliko drevesnega žaganja. Za upravljanje tega vžigalnika sta bili potrebni dve osebi: ena, ki je držala podlogo, druga pa, ki je s pomočjo tenkega jermena iz kože s potezanjem spravljala v vrtenje vreteno, ki se je moralo z veliko brzino vrteti toliko časa, da se je pojavil plamen.

Eskimi se poslužujejo še dandanes takih lesenih vžigavnikov, samo da opravi to delo lahko sedaj ena oseba brez pomoči druge. Izumili so nekako pripravo iz izdolbene ribje kosti, ki jo drže pri napravljanju ognja v ustih in z njo naravnavaajo deščico z žaganjem.

Kakor se je dvignila pozneje stopnja človeške kulture, tako je iskal tudi človek za užiganje ognja vse bolj pripravna sredstva. Ko je pričel s kamnom kresati iskre, je uporabljal za netivo raznovrsten material: dlako, kožo nekaterih živali in ptičje perje. Tudi dandanašnji žepni vžigavniki slone na načelu onih iz pradavnih časov.

Napravljanje ognja je v novejšem času po izumu vžigalice (leta 1832.), ki je lansko leto praznovala stoletnico svojega obstoja, ostalo še nadalje va-

žna naloga, samo da ta ni bila več tehnična, temveč bolj gospodarska.

Zelo malo vemo o izdelovanju vžigalic. Njihov rojstni kraj je daleč od nas, v brezmejnih ruskih močvirjih; tam rasto svojevrstne trepetlike, iz katerih izdelujejo v tvornicah klinčke in škatlice. Po železnici in ladjah vozijo drevesna debela na Švedsko, kjer jih razžagajo v kose, dolge po 60 cm. Skorjo, veje, vejice in drugo odstranijo z luščilnim strojem, nato pa razrežejo kose v 22 mm tenke trake, ki jih v svežnjih po 60 do 100 plasti razdele v klinčke po 5 cm dolžine. Stroji so sedaj že tako izpopolnjeni, da izreže en sam nož naenkrat iz svežnja 700 do 1200 klinčkov.

Posebno pa pazijo pri izdelovanju klinčkov na to, da odstranijo vsak drobec lesa, vsako nevarno trščico, ob kateri bi se utegnil človek raniti. Tudi to se vrši v stroju, v velikem vrtečem se bobnu, v katerem se klinčki obrusijo drug ob drugem in fino ogladijo.

Kakor hitro pridejo klinčki iz bobna, jih stresejo v drug strcj, ki jih uravna v enakomerno lego in v plasti, drugega poleg drugega, in sicer v poseben zaboj, v katerem pridejo v nadaljnji stroj, kjer jih nevidna gibljiva strojna roka potisne v nešteto luknjic, vsak klinček v posebno luknjico, in odtod v notranjost stroja, kjer se avtomatično namočijo v parafinu, da pozneje bolje gore. V tem stroju dobe tudi kapice z vnetilom.

V tvornici je nešteto strojev, ki izrezujejo škatlice, jih olepljajo s papirjem in etiketami z naslovi. Škatlice z notranjim delom in izdelanimi vžigalicami sprejme naposled zadnji stroj, ki pograbi točno 60—65 vžigalic, odpre škatlico, jo napolni, zapre in odda človeškim rokam, ki že čakajo pri njegovi odprtini. Stroj napolni tako vsako uro 6000 škatlic, ki jih zavijejo in oddajo v promet.

Zlato jabolko

Sredi temnega gozda je bil skrit začaran vrt, ki je v njem rasla jablan z zlatimi jabolki. Jablan je čuval petglavi zmaj, vrt pa škratje. Blizu jablane so imeli svojo hišico s čudovitimi podzemskimi hodniki. Ti hodniki so imeli na obeh straneh police. Na policah so stale steklene škatlice. Na vsaki škatlici je bilo napisano ime pridnega človeka. In čim bolj je bil priden vse leto, več je bilo v škatlici zlatih jabolk. Kadar se je takemu človeku slabo godilo, so mu škrtati prinesli ponoči na zglavje jabolko in takoj so ga minile skrbi. Modro je premislil vsako stvar in šele potem prijel za delo. S takim delom je imel srečo in godilo se mu je dobro.

Škrtati so se noč in dan vozili v avtomobilih in zrakoplovih z debelimi knjigami in jabolki. Zapisovali so v knjige dobra dela in delili najpotrebnejšim ljudem jabolka.

Nekoč so razbojniki zajeli v megli avtomobil. »Glej jih, škrate!« je dejal poglavar. Moderni so ko mi ljudje! Kaj pa vozita?«

Škrat — šofer se je tako prestrašil, da ni mogel govoriti. Slišal je že marsikaj o razbojnikih, toda doslej še ni nobenega videl.

Škrat zapisnikar pa je mirno odgovoril: »Kaj voziva? Dobra dela!«

Razbojniki so se zakrohotali. Pa je dejal tisti, ki so mu rekli Skokec: »Dobrih del se ne vidi. Vidiijo se le naša razbojniška dela! Če zažgemo hišo, gori in pogori; če pretepemo človeka, obleži krvav; če ga ubijemo, se več ne premakne!«

Škrata — šoferja je obliil znoj in je molčal. Škrat — zapisnikar pa je rekel: »Zato pa tudi ne dobite zlatih jabolk za svoja dejanja.«

»Kaj: Kje pa vendar rastejo? Kakšno moč imajo?« je vprašal radovedni poglavar.

»Preveč hočeš vedeti hkrati,« je nadaljeval škrat — zapisnikar. »Zlata jablan raste v začaranem vrtu tisoč let od tukaj!«

»Ne razumem te,« je rekel poglavar.

»Ej, natančno ti ne morem povedati, ker ni ta vrt zaznamovan na nobenem zemljevidu.«

»A moč jabolk?« se je zanimal poglavar.

»Jabolka dajo modrost!« je pojasnil škrat — zapisnikar.

»To nam je ravno potrebno. Premalo smo še prebrisani!« Ogovoril je svoje tovariše v jeziku, ki ga škrtata nista razumela, četudi sta znala vse jezike sveta. Kako pa govorite?« se je vmešal v pogovor škrat — zapisnikar.

»V razbojniškem jeziku,« mu je odgovoril poglavar.

»A tako! Sem si mislil!« je menil škrat — zapisnikar.

»Kaj ti mar naš jezik in naši pogovori,« se je razjezil poglavar in nadaljeval pogovor s svojimi tovariši.

»No, ali lahko greva?« je vprašal škrat — zapisnikar, ki se je naveličal čakanja.

»Kaj se vendar ves čas vtikaš!« je zakričal poglavar. »Peljita nas raje v začarani vrt!« Razbojniki so privezali na avtomobil ogromno vrvo, in se prijeli za njo. »Pojdimo!« je zapovedal poglavar.

Stroj v avtomobilu je zadrdral in razbojniki so se vlekli za avtomobilom.

»Ne vozi tako hitro!« je vpil poglavar. Toda škrat — šofer se ni zmenil zanj in je vozil z vso brzi- no. Razbojniki so padali in na vsakih tisoč korakov je obležal eden.

»Tovariši, ostanite, kjer ste obležali,« je kričal poglavar, da bomo našli potem pot nazaj!«

Od sto razbojnikov so samo trije prišli v bližino začaranega vrta. Ko je zmaj zaduhal kri hudobnih ljudi, je jel rjoveti in bruhati ogenj. Razbojniki so v strahu izpustili vrv in se poskrili v grmovju.

Zdani se je. Razbojniki so se posvetovali. »Neumno bi bilo iti po tovariše,« je menil poglavar. »Počakajmo noč in potem se bomo splazili drug za drugim čez visoko ograjo v vrt.«

»Dobro,« sta mu pritrdila tovariša in polegla so po travi.

Zmaj se je pomiril, toda škratje so bili zelo razburjeni.

Ko se je znočilo, so se priplazili razbojniki k plotu. Prvi je zlezel naglo čez ograjo in tekel naravnost proti jablani, ki se je svetila v temi. Toda zmaj je stegnil tace in ga ujel. Ker je bilo vse mirno, je splezal tudi drugi razbojnik čez ograjo. Pod jablano je zagledal prijatelja in mu hotel priskočiti na pomoč. Prestrašil se je pošasti in začel kričati. Poglavar je zlezel na ograjo. Videl je nesrečna tovariša. Pomislil je: »Sam jima ne morem pomagati. Neumno bi bilo, da se ujamem še jaz v past. Premisliti moram, kako bi rešil prijatelja.«

Zlezel je z zidu in se skrnil v grmovju. Komaj se je zdani, je že počasi in varno stopal proti tovarišem, ki so obležali na poti. Spotoma je zasajal vejice v zemljo in si tako zaznamoval pot.

Čez tri tedne je prišel do zadnjega. »Kaj storiti?« jih je skrbelo. »Kako pomagati ujetnikoma, če je sploh še kaka rešitev mogoča!«

Pa se je domislil Skokec: »Ujemimo škrata, da nam svetuje.«

»Ta je modra!« je zadovoljno vzkliknil poglavar. Razbojniki so se razkropili po zasedah in prežali ravno tri tedne na škrata. Nazadnje so le ujeli enega.

»Če nam ne poveš, kaj je z našima tovarišema, te zakoljemo ko kokoš!« se je zadržal nanj poglavar.

Škrat se je hudo prestrašil grožnje. Vedel je, da sicer ne more umreti, da bi mu pa nož vendar le vedno ostal v srcu. Delati bi ne mogel več in to bi bilo hujše od smrti. Zato je dejal: »Vaša tovariša sta v zmajevi službi. Eden mu mora snažiti zobe in mu prepevati, drugi pa ga češe in mu pripoveduje o razbojnikih.«

»To ni ravno tako hudo,« je menil poglavar. »Kako ju pa lahko rešimo?«

»Vi ju ne morete. Le najpridnejši otrok na svetu ju more rešiti,« je dejal škrat.

»Hvala!« so veselo vzkliknili razbojniki in izpustili škrata. Vprašati so pa pozabili, kje bi mogli dobiti takega otroka. Zato so se odpravili po svetu in ga začeli iskati.

Čez tri mesece so zvedeli zanj. Ponoči so pristavili lestev, odprli okno in Skokec je zlezel v sobo. Mesec je sijal in Skokec je zagledal takoj brezskrbno spečega otročka. Pograbil ga je in odnesel. Razbojniki niso imeli časa, da bi pospravili lestev. Poglavar je z otrokom zajahal urnega konjiča in zdirjal v temno noč. Razbojniki so se razkropili in posamez ubrali pot proti začaranemu vrtu.

Tri dni in tri noči je jahal poglavar. Konj se je potil in kopita so mu užigala iskre.

Otrok je jokal in klical mamico. Razbojnik ga je miril, kakor je znal. Ko ga je pa postavil na ograjo začaranega vrta, je otrok takoj pozabil na žalost. Zlate ptice so pele, zlate rože so se priklanjale v mehki jutrnji sapi. Zlate rože so ga tako premotile, da je pozabil, da mora odkleniti razbojnika. Začel se je igrati. Ko so ga uzrli škrtati, so ga odpeljali v hišico. To je bilo igračk! Avtomobili, vlaki, zrakoplovi, žoge, lutke — in vse iz zlata!

Poglavar je čakal tri dni in tri noči tovariša.

Jezen je postal in zažugal: »Vam bomo že pokazali, škratja zalega!« Zajahal je konja, ki se je medtem odpočil, in se odpravil proti domu. Nasproti so mu pritekli prestrašeni tovariši.

»Pomisli, vsi orožniki in stražniki so na nogah in nas iščejo zaradi take malenkosti kakor je ukradeni otrok! Poskriti se moramo,« mu je sporočil Skokec.

»Prav! Medtem bomo pa popravili puške, topove in sklicali vse razbojnike sveta, da udarimo kakor vojska na začarani vrt,« je dejal ogorčeni poglavar.

Razbojniki so se pripravljali za napad, mati je tarnala. Ko je zvečer jokala pri prazni otrokovi postelji, jo je nepričakovano prijel škrtat za roko rekoč: »Ne jokaj! Tvoj otroček je pri nas. Igra se in pozabil je nate!«

»Ne verjamem, da me je pozabil!« je rekla mati. »Poiskala ga bom...« In napotila se je po svetu, iskat otroka.

Po enem letu skrbne priprave, so se razbojniki odločili napasti čarobni vrt. Noč in dan so v bližini vrta kopali rove. Ko jih je pri delu zalotil škrtat, jih je vprašal: »Kaj kopljete?«

»Jarek,« so mu odvrnili.

»Čemu?« se je zanimal škrtat.

»Napeljali bomo morsko vodo in sezidali elektrarno,« mu je razložil Skokec.

»A topovi?« je s strahom vprašal škrtat.

»To so ostanki iz svetovne vojne. Za dimnike nam bodo!« je odgovoril Skokec.

Škrtat se je zadovoljil z odgovorom, četudi ni prav verjel razbojnikom, ki so se močno utrdili in čakali na primerno priliko, da bi naskočili začarani vrt.

Bila je tiha mesečna noč. Pred vrata začaranega vrta je dospela mati. Z zadnjimi močmi je zaklicala:

»Otroček moj, kje si!«

Otroček je zajokal. Pometel je zlate igračke proč in začel klicati: »Mamica! Mamica!«

Škrtatje so bili zbegani. »Kaj storiti?« so se spraševali. V naglici so sklicali zborovanje. Tedaj je začel zmaj tuliti in bruhati ogenj. V tem trenutku so zagrmeli topovi.

Nastala je zmešnjava.

Škrtatje so planili po zaklade. Mati je skočila po otroka in bežala z njim, kar je mogla.

Ko se je zdanilo, ni bilo več ne vrta, ne škrtatov, ne zmaja, ne zlate jablane. Pusto kamenje je ležalo med močvirji in strupene kače so se plazile tam in sikale, da se je slišalo več ur daleč...

Škrtati so se preselili neznano kam. Ljudje jih niso nikoli več videli.

Le otročku se je nekoč zazdelo, da je prišel ponoči k njemu škratec in ga pobožal. Zjutraj je našel poleg sebe zlato jabolko in igračke. Vesel jih je bil, ampak ne tako kakor mamice, ko ga je objela pod zlato jablano.

Tone Čufar

Počena šipa

Ko je v mizarski delavnici Petra Kolarja potihnil ropot strojev, ko so odšli pomočniki, se je vajenec Janko nenadoma znašel v mučni samoti. Stal je sredi delavnice in se s skrbjo oziral okoli sebe. Kamor je pogledal, povsod ga je čakalo delo. Stroji so bili zaprašeni, a razžagani in napol obdelani kosi lesa so razmetani ležali okoli njih. Delavnica vsa v neredu in smeteh! Od vseh strani je kričalo nanj, naj oskrbi red in čistost, toda Janko ni vedel, kaj naj poprime, česa naj se poloti. Stal je sredi delavnice in poslušal hrup, ki je prihajal z dvorišča.

Tam so na velik voz nalagali novo sobno opravo. Voznik Martin, najmlajši pomočnik Štefan in vajenec Pavle so imeli polne roke dela. Mojster Kolar je pa ukazoval tako glasno, da je zaskrbljeni Janko razložil vsako njegovo besedo.

V delavnico je pritekkel Pavle. Naglo si je napolnil žep s pestjo žebeljev in pograbil najbližje kladivo ter klešče. Takoj je hotel spet ven. Janko ga je boječe poklical.

»Kaj hočeš?« je vprašal Pavle in se ustavil.

»Kmalu se povrni,« je skoro proseče dejal Janko in čakal na odgovor starejšega, mnogo bolj svobodnega tovariša.

»Nocoj me nič ne čakaj,« se mu je nasmehnil Pavle... »Kar sam se potrudi. Kapusova vila ni tako blizu. Ne misli, da bom hodil nazaj zaradi smeti, ki jih sam lahko znošiš. Privadi se, jaz sem se tudi moral...«

Janko je povesil oči.

Z dvorišča je mojster zavpil na ves glas:

»Pavle! Kje spet stojiš?!«

Pavle je odrinil iz delavnice, ki je bolj in bolj temnela.

Janko se še vedno ni polotil dela. Dokler niso na dvorišču povezali oprave in jo nekoliko obili z deskami, se ni ganil. Ko je pa hlapec zapregel konje, jih pognal in s Štefanom ter Pavlom odšel na cesto, se je spoprjaznil s tem, da bo moral sam pospraviti delavnico. Šel je k strojem in z jezno naglico urejeval razmetane kose lesa. Potem je stroje površno oče-

dil in začel iskati grebljo, da nagrebe smeti iz vse delavnice.

Bilo je že zelo temno. Zato je prižgal luč.

Električna žarnica je motno gorela, vendar je toliko razsvetlila prostor, da je našel grebljo in videl, kje je največ smeti. Ko jih je z največjo vnemo spravljal na kup, ga je zmotilo trkanje na oknu. Obstal je in sprva nezavedno pogledal na dvorišče, a trkanje je prihajalo z nasprotne strani. Spu-

stil je grebljo iz rok in pohitel k oknu. Skozi zaprašeno šipo se mu je zasmelaj sajasto zamazani obraz kovaškega vajenca Tomaža.

»Janko, ali še nisi gotov?«

»Saj vidiš, da še ne! Nocoj sem za vse sam.«

»Hitro se zasuči. Pojdeva skupaj domov. Ali boš kmalu?«

»Takoj, takoj!«

»Po kovaško se obrni, kakor se moram jaz, drugače te ne počakam.«

Janko je hotel še nekaj reči, pa je zaslišal odpiranje vrat in se v mračni slutnji okrenil. Med vrati je zagledal mojstra. Zbal se je njegovega ostrega pogleda in ostal ob oknu.

»Sem!«, je zarohnel mojster.

Janko se je stresel in se ves bled ter zastrašen odmaknil od okna. Ob smeteh se je sklonil po grebljo.

Mojster je znova vzrojil:

»Kaj se obiraš?! Sem pojdi! Ali nimaš ušes?!«

Janko je pustil grebljo in smeti na miru ter stopil bliže k mojstru.

»Kaj vendar delaš da še zdaj nisi pospravil?« je nekoliko mirnejše vprašal mojster.

Odgovora ni prejel.

»Ali mar misliš, da bom zate plačeval elektriko? Ze zdavnaj bi lahko pospravil. — Kaj pa imaš na oknu? Kosovo gnezdo, a?«

Janko se ni upal pogledati mojstru v oči. Bal se ga je. Vztrajno je molčal in čakal, kaj bo. Mojstra je njegovo obnašanje raztogotilo. Razdražen se mu je približal.

»Vsaj govori!« je zavpil in mu nameril udarec.

»Nocoj sem za vse sam«, je ihte zajecjal in se umaknil.

»To ni nič! Postopaš lahko in zijaš v temo, le delati se ti ne ljubi. Pobjčaj se!«

Ko je mojster Janka posvaril, je stopil iz delavnice in se vrnil z okenskim krilom. Janko je opazil razbito šipo in takoj spoznal, kaj ga čaka.

»Za tole se zelo mudi. Takoj na delo! Jaz urežem šipo, ti pa pripravi okno.«

Mojster je odšel.

Janko je vznemirjen pograbil okensko krilo in ga ponesel na skobelnik. Najrajši bi ga razlomil in treščil na smeti. Toda moral mu je iztrgati razbito šipo in ga očistiti starega, trdega kita. Komaj je pa poprijel za delo, že ga je zmotilo drugo trkanje na oknu. Plašno je skočil tja.

»Tomaž, ne trkaj! Počakaj!«

»Ti še opolnoči ne boš gotov.«

»Potrpi,« ga je zaprosil in odhitel nazaj k skobelniku. Delal je pridno. Ko se je prizibal mojster z novo šipo, jo je lahko takoj položil v očiščeni okvir.

»Pazi nanjo! Če jo zdrobiš, jo boš plačal. Zaradi tvoje malomarnosti ne maram trpeti škode.«

Preteče ga je pogledal in odšel.

Janko je začuden gledal za njim in ni takoj potuhtal, kam se mu tako mudi. Bilo mu je všeč, da je odšel; ob misli, da je morda šel večerjat, je pa začutil praznoto v želodcu in z njo precejšnjo lakoto. Tako rad bi že šel domov! A zdaj ni bil zadržan z navadnim pospravljanjem. Zdaj je moral paziti na krhko šipo, ki tako rada, največkrat prerada počí. Prijelo ga je, da bi pustil vse skupaj in pobegnil. Počasi, naravnost leno je zabijal žebličke. Imel je srečno roko. Zabijal jih je že na četrti strani — a šipa je bila še vedno cela. Ko je pa zabijal predzadnji žebliček — je nekaj škrtnilo...

Janka je zazeblo...

Strmel je v šipo. Od roba se je vil tenak ris in izgubljal v sredini. Šipa še ni bila skoz in skoz počena.

V Jankovih možganih so se vrtele vse mogoče misli. Najrajši bi se vdril v zemljo. Ali pa z enim samim zamahom kladiva dal duška svojemu srdcu. Predobro je vedel, kaj ga čaka: mojstrove psovke in zaušnice, posmeh starega, zoprnega pomočnika Andreja in očetovo oštevanje, ker bo moral dati denar.

Zamahnil je z rokami, stopil v omaro po sveži kit in dalje delal.

»Nocoj ne bodo opazili, jutri naj pa bo, kar hoče«, si je zamrmral.

Mojstra je spet prineslo v delavnico. Mastil se je z večjim kosom mesa in Janku vzbudil močne skomine. Pogledal je, kako dela, in zmajal z glavo.

»Kaj bo s tabo? Še nič se nisi naučil. Kdo te bo čakal?! Daj sem!«

Hlastno mu je potegnil iz rok nož in sam začel gladiti kit na robu šine. Janko je stal ob strani in trepetal. Vsak trenotek je utegnil mojster zarjoveti nad odkritjem. Potekale so mučne sekunde. Mojster je samozavestno potegnil zdaj pa tej zdaj po oni strani. Ko je pa vlekel čez razpoko, ga je vznemiril nepričakovan žvenket: šipo je pritiskom noža zdrobil na dvoje. Jezen je zarentačil in vrgel nož po tleh.

»Še tega je bilo treba!«

Janko bi od veselja, ki ga je s težavo zatajil, najrajši poskočil pod strop. Planil je po nož in komaj čakal mojstrovih ukazov.

»Pusti vse skupaj za jutri!«

»Pomesti moram...«

»Boš že zjutraj. Za prazen nič ne smemo žgati drago luč. — Pojdi!«

Janku ni bilo treba dvakrat reči. Segel je po površnik, plaho voščil lahko noč in odkuril v temo. Na dvorišču je srečal starejšo žensko, ki je čakala na okno. Zavil je okoli mizarne, pritajeno požvižgal in nekaj hipov počakal...

Okna delavnice so potemnela. V vratih je rožljaj ključ.

Tomaža pa ni bilo.

Janko je moral sam domov. Radost ga je gnala po temnih ulicah. Vzlic veliki utrujenosti in precejšnji lakoti mu je bilo tako toplo pri srcu, da bi zavriskal v črno noč...

Marija Grošljeva

Bobi — modna dama

O, vidim vas že, otroci veliki in mali, kako boste z glavicami majali in dejali: „Ta pa že ni resnična! Da bi bil Bobi modna dama, si je izmislila gospodična — sama.“

Kaj, izdam Vam brez ovinka,
da se Nuška včasih šminka.
Nad oči dva črna loka,
ves obraz zakrije moka,

V kuhinji je kisl pesa,
repek vanjo in ušesa. —
Ziblje glavo levo, pravo
in ponaša se gizdavo.

na debelo preko noska,
da je bela kakor goska,
rahlo rdeče lica, brado,
Nuška je dekletce mlado.

„Zdaj razlike ni med nama,
zdaj sem tudi modna dama,
kaj poreče gospodična,
ko opazi, da sva slična.“

Bobi v kotu nepremično
opazuje gospodično,
pravi: „Rdeče, črno, belo,
menim, da mi bo uspelo.“

Mokra dlaka ga ščegeče,
Nuška, čuvaj se nesreče.
Že prepozno je svarilo.
Bobi „šminka“ Nuški krilo.

Ukrade z mizice zrcalo,
da našminka se za šalo. —
V shrambi v vrečici je moka,
oprši si temna boka,

Spušča naokrog odtise:
črne, bele, rdeče lise,
ko ves v krilo se obriše,
skozi duri jo pobriše.

v smetano pomoči robček,
belo čelo bo in gobček,
v sobi Nuškin tintnik zvrne,
trebuh, šape so že črne.

Solze ji rose obličje,
skvarijo vse lepoticje . . .
Smola! Črno, belo, rdeče,
danes barve so nesreče.

Ugrabljeni kraljevič (Pravljica)

17.

Odkar so mu bili odpeljali sina, se je knez don Pedro zelo postaral.

Že prej nekoliko beli lasje, so mu zdaj čisto posiveli. Pogled mu je postal otožen, lica upadla in bleda. Globoka žalost mu je razjedala srce. Dan na dan je pričakoval, kdaj se vrne ladja »Abduraman«, da mu prinese vsaj sporočilo o usodi princa, če že ne njega samega.

A minila sta dva, trije dnevi in več, ladja pa se še vedno ni vrnila.

Knez je določil več svojih vojakov, ki so menjaje se po dva in dva noč in dan stražili v pristanišču, da bi mu takoj javili, kadar bi se ladja vkrcala v luki.

Dva dni po skrivnostnem princevem nestanku so vojaki pripeljali pred kneza uklenjenega poglavarja Esmeralda. V pozni noči je bil stopil v krčmo pri »Morski ribi,« da bi z Lerido, svojo staro zaupnico, napravil skupen načrt, kako bi se dalo od kneza izsiliti čim večjo vsoto kot odkupnino za princa.

Poglavar morskih roparjev seveda ni vedel, da se mu je lakomna Lerida izneverila in postala izdajalka.

Nič hudega sluteč, je sedel Esmeraldo pri mizi in obiral pečeno ribo.

»Lerida, prinesi mi najboljšega iz kleti — ampak brez kapnice!«

In Lerida je odšla. A vrnila se je brez vina, pač pa v spremstvu mavriških vojakov, ki so obkolili Esmeralda in ga uklenili. Nekaj časa se je razbojnik branil, tolkel okrog se-

be, toda orjaškim pestem vojakov ni mogel kljubovati. Preden so ga odpeljali, je v besnem sovraštvu siknil proti Leridi:

»Prokleta! Maščujem se!«

Knez don Pedro je bil trdno prepričan, da se bo Esmeraldo zdaj uklonil, izdal skrivališče morskih roparjev in izročil princa.

Toda Esmeraldo je molčal.

Razjarjeni knez ga je dal vreči v najglobljo ječo.

Da se maščuje nad Lerido, je Esmeraldo očrnil tudi njo, češ da je bila z njim v stalni zvezi in mu pri vsem pomagala. Zato so na povelje kneza zaprli njeno krčmo, njo pa odpeljali v ječo.

Don Pedro je torej izgubil vsako nado, da bi še kdaj mogel objeti svojega ljubega sina. Edino upanje, ki mu je še ostalo v duši, je bilo to, da bi se skoraj vrnila ladja »Abduraman«. A tudi v to upanje je kaniila grenka kaplja spoznanja: Kaj pa, če je ladja v boju z morskimi roparji podlegla, ali pa če jo je sredi morja uničil sinočnji vihar?

V težkih slutnjah je prebil knez viharno noč.

Drugega dne je že navsezgodaj sedel na vrtu svoje palače. Krasno jutro ga je pozdravljalo, pomirilo in poživilo.

»Moreno,« se je nasmehnil knez pažu, »ali greš danes spet k morju, pričakovat ladjo in princa?«

»Gotovo, Vaša Svetlost. Nocoj se mi je sanjalo, kako se je ubogi moj gospod vračal med silnim viharjem,

ves obžarjen od sončne luči, veselo se smehljajoč. Mogoče pa se te sanje uresničijo.«

»Ah, da bi se uresničile!«

Moreno se je spoštljivo priklonil knezu in odbrzel iz vrta.

Iz pristanišča so se čuli zategli, rezki glasovi, ropot, glasno nakladanje težkih tovorov na ladje, piski siren in kričanje morskih galebov. Sonce je stalo že visoko na nebu, obetal se je vroč, krasen poletni dan.

Don Pedro je še nekaj časa užival lepoto poletnega jutra na vrtu, potem pa se je dvignil, hoteč se odpraviti v palačo.

Tedaj pa mu je prihital nasproti paž Moreno. Ves iz sebe od veselja je v eni sapi zaklical:

»Svetlost, ladja »Abduraman« se bliža luki!«

Knez je obstal kakor kip. V neizmerni radosti je objel Morena.

»Tvoje sanje so se torej res izpolnile?«

Prikorakala sta dva vojaka, ki sta vršila službo v pristanišču.

»Vaša Svetlost, ladja »Abduraman« se je pravkar zasedrila v luki.«

»Dobro, sem že čul to vest. Pokličite mojo telesno stražo, pripravite voz, odpeljem se v pristanišče.«

V pristanišču so se gnetle okrog »Abduramana« silne množice ljudi. Glas o vrnitvi kneževske ladje je šel od ust do ust, vsakdo je hotel videti ujetnike, zloglasne morske roparje.

Ko pa so ljudje izvedeli, da so z ladjo pripeljali tudi ugrabljenega princa, je postala gneča še večja.

Telesna straža knezova si je na konjih komaj utirala pot med množico. Knez sam se je peljal v prekrasni, z zlatom okovani kočiji. Ko so princ, Tonček in Francka v spremstvu kapitana in častnikov zapustili ladjo in stopili na obalo, je od vseh strani zadonelo navdušeno pozdravljanje.

»Naj živi princ iz Toleda, slava knezu donu Pedru!«

Princ je stekel v naročje dobrega očeta.

»Moj oče!«

»Moj dragi, ljubljeni sinko!«

V očetovih očeh se je odražala neizmerna sreča, da je spet našel sina.

»In tu oče, sta moja dva rešitelja, moj bratec in sestrica, sprejmi ju tudi ti za svoja!«

Tonček in Francka, katerima so veljale te besede, sta bila kar omam-

ljena od silnih utisov, od razkošja sreče, ki je nista bila vajena.

»Saj to sta vendar sužnja, ki mi jih je podaril turški sultan?« se je začudil knez.

»Res je, prav ona dva sta, toda ne več sužnja — moja draga prijatelja. Toda o tem pozneje, oče.«

Za princa, Tončka in Francko je že stala pripravljena srebrna kočija.

Ko so hoteli stopiti v kočijo, je sedela notri na mehkih blazinah, ponosno in samozavestno — opica Diki! Vsi trije so se od srca nasmejali zviti buči in jo seveda gostoljubno pridržali ob svoji strani.

Dolga procesija uklenjenih ujetnikov je stopala s pobešenimi glavami, z mrkimi, temnimi pogledi za

kneževskimi kočijami. Ob straneh so korakali vojaki.

Zmagoslaven sprevod se je razvil iz pristanišča proti palači. Vsepovsodi so stali po ulicah ljudje in vzklikali princu v pozdrav.

Še tisti večer je priredil knez v svoji palači veliko, razkošno pojedino, na katero so bili povabljeni v prvi vrsti kapitan »Abduramana«, vsi častniki in mnogo drugih veljakov iz Valencije.

Vesela gostija je trajala pozno v noč. Takoj naslednji dan pa je knez zapovedal, naj se vse pripravi za odhod v Toledo.

In ko je napočila zora tretjega dne, se je kneževska karavana odpravila na daljno pot...

(Konec prihodnjič.)

Manica Komanova

Dober gospodar

Živela sta dva brata. Prvi je bil kmet in je imel tri sinčke. Drugi je bil pa premožen trgovec, ki je trgoval v velikem mestu. Ta je bil brez otrok.

In trgovec je nekoč obiskal brata kmeta z namenom, da preizkusi njegove sinove, zakaj enega izmed njih je namenil izobraziti za trgovca in mu izročiti vse svoje imetje.

Ko so se nekega dne igrali dečki na dvorišču, je pristopil stric in vrigel med nje svetel denar. Dva dečka sta skočila na denar kakor volkova, se pulila zanj in se končno začela celo pretepati. Tretji pa je stal ob strani in mirno gledal vso to borbo.

»Ali tebi ni nič za denar,« je rekel stric tretjemu, »da se nič ne potru-diš zanj?«

»O, pa še veliko mi je,« je odvrnil ogovorjeni. »Toda — kaj hočem! Razkosati se novčec ne da. Ako si ga priborim, me bosta brata sovražila, če pa pograbi novčec eden izmed teh dveh, mi pa itak ne ostane drugo ko bunke. Rajši pojdem k sosedom na dnino, pri njih si bom na lep način prislužil še več, kakor je vreden ta novček!«

»Prav misliš, dečko,« ga je pohvalil stric. »Ti boš dober gospodar, ki boš premoženje ne le obdržal, nego ga skušal tudi na pošten način pomnožiti!«

In bogati stric je vzel tega dečka k sebi, ga izučil v vseh trgovskih poslih in mu kasneje izročil vse premoženje.

Lok in puščice (za spretno roke)

Skoraj vsak dečko ima posebno veselje do strelnega orožja vseh vrst. Streljanje z lokom in puščicami je prav lep sport; biti pa moramo pri tem igranju zelo oprezní in previdni, da ne napravimo škode sebi in drugim. Predvsem smemo streljati s tem orožjem le na takih prostorih, kjer vidimo letečo puščico prav do cilja in smo prepričani, da ni v območju leteče puščice in v bližini niti človeka niti živali niti drugih stvari, ki bi jih lahko zadeli in poškodovali.

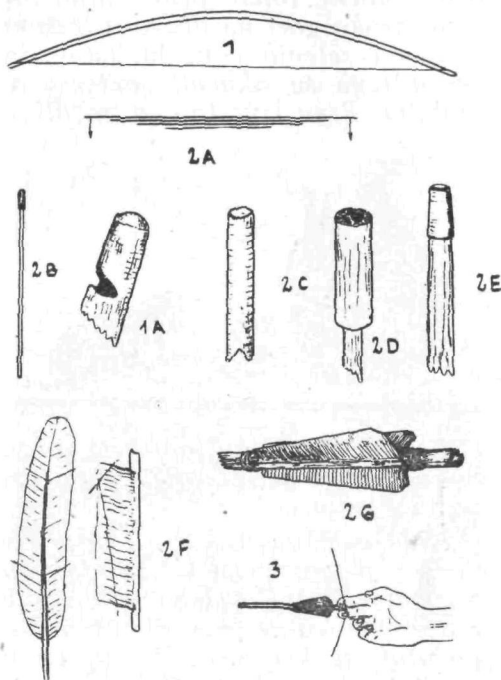
Bodite zatorej previdni in gojite ta sport le na prostem, daleč od človeških bivališč!

Najbolj preprost lok si napravimo iz ravne, debelejšje leskove veje, ki jo oluščimo od lubja (slika 1). Na obeh koncih zarezemo po eno poševno zarezo, da ne more tanka vrvca ali še bolje tanka struna zdrkniti s koncev (slika 1 a).

Pravi lok, ki nam ostane delj časa, pa je precej drugačen. Izrežljamo ga iz jesenovega lesa, ki mora biti brez grč in tako rezan, da leži na zunanji strani najdaljša, na notranji pa najkrajša zrast (vlakno) (glej sliko 2 a).

Puščice (slika 2 b) napravimo iz vrbovih ali leskovih šibic. Na en konec natakemo za obtežitev košček bezgove cevke, ki smo jo dobili na ta način, da smo odrezali od bezgove veje kratek konec in izvlekli stržen (slika 2 d). Nato palčice oluščimo in opremimo na drugem koncu z zarezo (slika 2 c). Namesto bezgove cevke lahko vzamemo za prednji del puščice tudi pločevinasto kapico (slika 2 e). Da leti puščica prav daleč in v ravni smeri, ji na-

taknemo še gosja peresa, ki jih obrežemo, kakor vidimo na naši sliki 2 f. Nato jih prilepimo in privežemo njihove zgornje in spodnje konce obenem s peresnim tulcem tik nad zarezo (slika 2 g).

Slika 3 nam pokaže, kako moramo nastaviti puščico na lokovo struno, da lahko mirno merimo in uspešno streljamo v nastavljeno tarčo.

Torej na delo, dečki — strelci!

Venceslav Winkler

Uspavanka

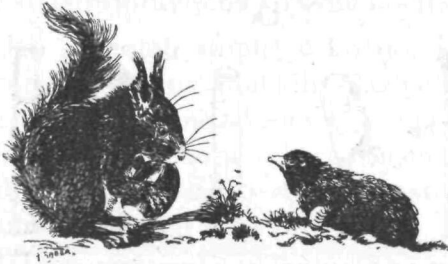
Aja tuta aja,
Mišo noče spati,
treba ga bo črnim,
črnim volkom dati.

Vrata so odprta,
zunaj burja se hahlja.
Mišo gleda v temo,
ves čas se smehlja, smehlja.

Aja tuta aja —
ni volkov se bati,
z mirno, dobro roko
odpodí jih mati ...

Krt in veverica (Basen)

»Revež si, ker neprestano tičiš tu v tej temni luknji,« je pomilovalno rekla veverica krtu, »prav zares se mi smiliš! Pomisli samo, kako dobro je meni. Imam prav čedno hišico visoko gori na drevesu, zasenčeno od zelenih vejic in listov, in poleg tega še okusnih sadežev v izobilju. Prav izvrstno se počutim,

enkrat me res moraš obiskati, da se boš na lastne oči prepričal o mojem zadovoljstvu.«

»Rad verjamem, kar mi pripoveduješ,« ji je odvrnil krt, »toda ravno zato, ker zelo slabo vidim, me tvoje stanovanje prav nič ne mika; počutim se kar najboljše v temni duplini pri svojih črvičkih.«

»Pridi vendar vsaj enkrat nekoliko iz svoje umazane luknje, ti čudni

godrnjač, in se prepričaj o moji sreči,« je nadaljevala veverica.

Krt se je res dal pregovoriti in je šel z veverico. Stal je poleg drevesa, kjer je imela veverica svoje domovanje, in je gledal z drobnimi, mežikajočimi očmi v vrh drevesa. Videl je visoki veveričin grad, občudoval je duhovito zgrajeno gnezdo in počasi ga je pričelo mikati udobno in prijazno življenje poskočne veverice.

»No, prijateljica,« je pričel, »prav lepo se imaš, malce sem pa res zavidljiv tvoji sreči. Povej mi vendar, kako naj še jaz izboljšam svoje življenje?«

»Tega pa ne vem in ti ne morem povedati,« je odvrnila veverica.

»Ne veš, ali torej res ne moreš ničesar storiti zame.«

»Ničesar, dragi krtek, prav ničesar,« je odgovorila veverica potrpetno krtu. »Vsa tvoja narava je taka, da se ne bi mogla privaditi mojemu načinu življenja. Saj še na drevo ne moreš splezati. Ne morem ti pomagati, ti ubogi podzemeljski kopač!«

Ves žalosten se je splazil krt, ko je to slišal, v svojo temno luknjo in je bil še bolj nesrečen kakor prej.

Dravski

Zakaj naj ljubimo Koroško?

Poznati moramo našo zemljo. Mladina slovenska in jugoslovska, kaj natančnejšega veš o Slovenski Koroški? Koroška se imenuje dežela jezer in gora. Najlepša jezera v Slovenskem Korotanu mora poznati vsak Jugoslovan. O največjem koroškem jezeru, ki se razprostira na slovenskem ozemlju Koroške, med Celovcem in Beljakom, o nad 20 km² razsežnem Vrbskem jezeru, je »Zvonček« že pisal. Mnogi smatrajo za najlepše koroško jezero Baško jezero, ki leži ob vznožju Jepe ter ima 2'3 km² površine. Sredi jezera je otok. Jepa

(na Gorenjskem ji pravijo Kepa) je na severni strani prav veličastna gora, njena severna stena tvori velikansko, zgoraj prisekano skalnato piramido. Prav ljubko in mnogo obiskovano je tudi Klopinsko jezero na vznožju Obirja. Ima okrog 1 km² površine. Na meji med Nemško in Slovensko Koroško leži Osojsko jezero, za polovico manjše od Vrbskega jezera, a vendar 11 km dolgo. Jezero je znano iz Aškerčeve balade Mutec osojski. V Kanalski dolini, ki zdaj spada pod Italijo, leži tiho Rabeljsko jezero, znano po istoimen-

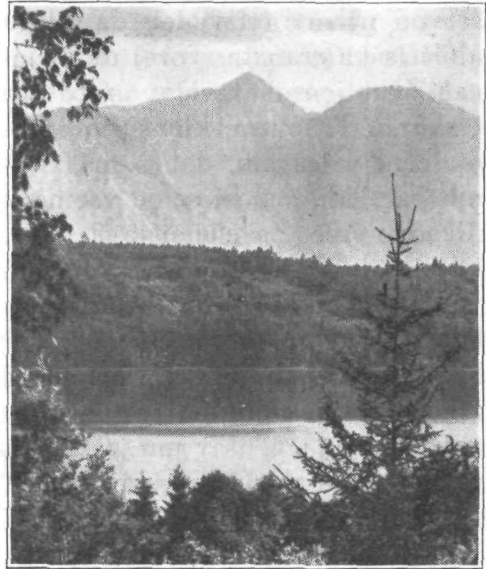
ski Gregorčičevi pesmi. Tudi slovenska Ziljska dolina ima svoje Proseško jezero.

In katere gore v Slovenskem Korotanu mora poznati jugoslovanski otrok? Predvsem pravljíčno goro Peco (2134 m), ki se dviga nad slovensko Podjuno. Glasom narodne pripovedke spi v Peci kralj Matjaž s svojo vojsko. Peci nasproti stoji severno od Drave mogočna Svinja planina (2081 m), z ure hoda razsežnimi planjavami na vrhu. Svinja planina je naraven narodni mejnik med Nemško in Slovensko Koroško. Po južnem pobočju Svinje planine se razprostirajo v višini nad 1000 m slovenske župnije: Djekše, Kneža, Krčanje.

Magdalenska gora ali Sv. Helena (1058) nad Gosposvetskim poljem je tudi severni stražar slovenske zemlje. Na vrhu gore stoji cerkev sv. Helene. Gora je mnogo obiskovana od izletnikov. Zelo znamenita gora Slovenskega Korotana je Dobrač (2166 m). Na goro vodi avtomobilska cesta. Dobrač je zelo razsežna gora, vrhu katere stoji planinski dom in dve cerkvici, slovenska in nemška. Dobrač je tudi naraven mejnik med Nemško in Slovensko Koroško. Na Dobraču se poleti pase govedo. Južna stran Dobrača se je o potresu leta 1348. odtrgala in zasula v Ziljski dolini več vasi. Zato pada Dobrač strmo proti Ziljski dolini. V isti dolini bi bilo omeniti še Ojsternik (2052 m). Zelo znamenite so v Ziljski dolini planine, na katerih se poleti pase živina. Vsaka večja vas ima svojo planino z neštevilnimi kočami in hlevi. Koče imenujejo »fače«, hleve pa »tamarje«. Fače so spodaj zidani hlevi, zgoraj pa so lesena bivališča za ljudi, obstoječa iz kuhinje, velike sobe in spalnic. Tamarji pa so prosto stoječi leseni hlevi. Zanimivo je, da besedo »tamar« poznajo tudi na Gorenjskem. Sploh Ziljani v mnogočem sličijo Gorenjcem, so krepko, samozavestno, bistroumno, prijazno in podjetno planinsko ljudstvo.

Mesta Slovenskega Korotana so: Celovec, Beljak, Velikovec, Pliberk, Borovlje. Ta mesta se rede s slovensko krvjo. Nemška so samo zato, ker se v njih vsi slovenski doseljenci oziroma njihovi otroci ponemčijo. Če bi se to ne godilo, bi bila vsa ta mesta slovenska. Isto je s trgi Grebinj, Železna Kapla, Labud. Na tisoče in deset-tisoče Slovencev se nam ponemči v koro-

ških mestih in trgih. Iz mest pa potem prodira nemštvo na deželo, a poglavitna opora in glavni vzrok hitrega ponemčevanja Koroške je šola — ponemčevalnica. To je pravi zmaj, ki žre Slovence na Koroškem. Kajti resničen je izrek: Potujči mladino in potujčil si narod. Ubijte tega zmaya, ponemčevalno šolo, in Koroška bo ostala slovenska!

*Klopinsko jezero v Podjuni.
V ozadju Visoki Obir*

Med Karavankami in Celovcem oziroma Vrbskim jezerom se razprostira hribovje Osojnica (nemško: Sattnitz, 917 m). Dolina Drave med Karavankami in Osojnico se imenuje Rož. Od Roža dalje navzdol se imenuje dolina Drave: Podjuna. Na meji med Rožem in Podjuno stoji Obir (2142 m), s kojega se izletniku nudi veličasten razgled po Rožu in Podjuni in na Celovško ravnino. To je ravnina med Osojnico in Sv. Heleno. Ta lepa in rodovitna slovenska ravnina, ki je dokaj gosto obljudena, se od l. 1920. sem hitro ponemčuje. Temu je vzrok šola, pa tudi cerkev, ker so mnoge župnije po l. 1920. dobile nemške duhovnike, ki so odpravili slovenščino iz cerkve. Tako: Grabštanj, Žrelec, št. Jakob pri Celovcu, št. Tomaž, Timenica, Otmanje, št. Lipš ob Krki.

(Dalje prihodnjič.)

Deček iz sirofišnice (Povest)

Ko je zamenjal razredčene čete neki češki polk, so se Tonetovi vrnili na počitek do Trnovega, kjer sta nekoč z Janezom opravljala možnarje. Takoj drugi dan je vprašal po njem in izvedel, da ga je ubila laška granata. Torej tudi njegaja! Zgubljen je taval v ozko sotesko za Trnovem, kjer so bili nameščeni v lesenih, dobro maskiranih barakah. Žalost se je vselila v njegovo srce. Zaželel si je človeka, ki bi mu bil prijatelj, zahrepenel je po koščku zemlje, ki bi jo lahko imenoval svojo, da bi se spočil. Tja bi se naselil in nikdar več ne bi zaželel tujine. Trudna je bila njegova stopinja, čeprav mu je krasila prsi velika srebrna kolajna in je bil povišan v desetnika. Toda kaj to! Tam je bil ubogi rdeči čizek, ki ga je bil ubil... In sedaj vedno sliši njegov »mamma-mia« ...

Iz Doberdoba in Kostanjevice je votlo odmevalo, na Sv. Gabrijele so drle nove čete in Tone je bil med njimi. Vroči boji so divjali po grebenih. Dogodki so se prehitevali. Bilo je oktobra 1917., ko so Avstrijcem priskočili na pomoč Nemci s strupenimi plini. Pri Kobaridu so z njimi zadušili desettisoče Italijanov in čez njihova zadušena trupla se je vsul roj zmagovalcev v Beneško ravnino, jo plenil in pustošil. Vse naprej je šla divja gonja, čez Tilment do Piave. Zavezniki so priskočili Italijanom na pomoč in general Foch je ob Piavi ustavil zmagoviti pohod avstrijsko-nemških čet.

V Rusiji je že spomladi izbruhnila revolucija, ki je pogazila carja in hotela mir za vsako ceno. Kajti čemu Rusiji vojna, ko ima sama vsega zadosti? Zganili so se Slovani vseh držav in vedno bolj je silila na dan volja po miru. V vse armade se je vtihotapil klic: Mir! Doli z vojno! Vojaštvo je odpovedalo pokorščino, a kljub temu je kazalo, da bo zmagala Avstrija, da bo zmagala napihnjena Nemčija! Slaba je pretila zaveznikom, ker so izgubili vero vase. Najbolj so se majala tla v Franciji, zmaga nad Italijani je Nemcem dala novih moči, še malo in osvojili bi Pariz. V najvišji sili je našla Francija moža, ki jo je rešil. Ta mož je bil Clemenceau (Klemanso). Vlil je teptani domovini novega poguma in zdržali so.

Vojna je divjala z nezmanjšano srditostjo, sveže legije najmlajših letnikov so se valile na vsa bojišča. Izgubljen kakor kapljica v morju je bil med njimi Tone. Po neskončnih, ravnih belih cestah je težko otovorjen lezel v srce Furlanije. Prav od daleč je videl belo liso, kjer je stala Gradiška. Najraje bi bil takrat vrgel raz sebe tovor in tekel tja. Objel bi podrtijo, pozidal jo na novo in nihče več bi ga ne spravil proč. Prisluhnil je v daljavo in zazdelo se mu je, da ga kliče in vabi: začul je šumenje vode, ki je drla skozi rake na kolesa, murve so zašumele, vse ga je vabilo in klicalo nazaj v ljubeči objem. Neskončno hrepenenje je napolnilo njegovo sr-

ce. Kaj sanja o širokem svetu! Kaj mu more dati tujina, ki je mrzla in nima besede zanj! Tam ob Soči je majhen košček zemlje, tja je priraslo njegovo srce. Šele sedaj sliši klice zemlje, ki ga vabi kakor otožna pesem iz davnih dni...

Za njim se je oglasilo ostro pove-lje in ga zdramilo iz lepih sanj. Višja sila ga je tirala dalje v tuje kraje. Mlin ob vodi in z murvovino zasenčena Logondrovina: to je bila sedaj slika, popotnica na dolgih marših skozi tujino.

Ko je prestopil državno mejo, mu je noga zastala. Z očmi je poiskal Bolteta in ga ogovoril.

»Kaj misliš? Do tu gre naša pravica, kar bo čez, bo krivica.« Bolte se mu je pa nasmejal in požugal belim cestam, ki so se zgubljele v daljno Furlanijo.

»Pojdi, sanjač ti! Ti se na vojno ne razumeš. Sedaj šele moramo sovražnika poditi, dokler gre. S tem ga bomo omehčali, in ko bo mehak ko vosek, si ne bo upal več stegati krempljev po naši zemlji. Juhej!! Živela vojna!!« in nalival se je z vinom, ki ga je bil staknil bog ve kje.

Vse vojske so bile dobre volje. Italijansko zaledje je bilo bogato založeno s hrano in pijačo; ko so begunci zbežali, so pustili vse in odnesli le najpotrebnejše. Vojaki so udirali v zapuščene domove, se pijani in umazani valjali po svilenih odejah gosposkih postelj, razbijali po klavirjih, plesali, tulili, ubijali, ropali in plenili, kar se je dalo. Otovorili so se s perilom — makar

ženskim, oblekami, odejami, slikami, stenskimi urami in drugo navlako, ki so jo pa kmalu zmetali v obcestne jarke, ker jim je bila v napotje. V ogromnih sodih je žarelo sladko furlansko vino. Sestradane in žejne množice so navalile v hrame, a ker ima vsak sod samo po eno pipo, so streljali v sode — pok, in je bila luknja spredaj in zadaj v sodu; vino je drlo skozi prestreljene stene, poplavalilo hrame in omamljalo vojaštvo, da je padalo in se utapljalo v plemeniti kapljici. Bilo je na tisoče sličnih dogodkov, ampak povsod je prikipevala žival v človeku: vsa plemenita čuvstva so bila že zdavnaj pokopana. Tiste prve dni pohoda v Furlanijo menda ni bilo nikjer človeka, ki bi se zgražal nad pustošenjem. Vsi so vpili: Živela vojna!! Naprej! Naprej! Tu nam je dobro! Grabili so in drli dalje, dokler jih ni ustavila mrzla Piava, potem so drug za drugim utihnili. V širokih trakah je lezla ta reka skozi ravnino proti morju. Na obeh straneh je bila tokava zelo močvirnata in gosto zarasla. Tam in tu so se zakopale sovražne čete in začela je teči kri...

Tonetu so poverili oddelek vojakov. On bi za svojo osebo najraje poslal vse te ljudi domov: kaj neki še iščejo tukaj? Sovražnik je pregnan, domovina rešena in oni, ki so bili vojno napravili, naj se pri zeleni mizi pomenijo o ostalih rečeh.

»Mi smo storili svojo dolžnost; kaj meniš, šegula, domov bi šli, na naša polja.«

Vedno bolestneje se je oglašalo hrepenenje po mirnem domu.

»Ne govori takih besed, nevarno je... čeprav bi tudi jaz šel, ženo imam.«

»Prav imaš, potrpiamo,« se je vdal Tone. Zlezal je v varni zakop in se

Starec ni zastokal, obrnil je krvavo glavo ob tla in čakal novega udarca. V Tonetu je vzkipelo, postavil se je grozeče med kmeta in pijanca. Častnik je zarobantil, hi-

spomnil dogodka, ki ga je doživel nekje na furlanski cesti.

Tam je videl moža, kmeta domačina. Star je bil v lica, sključen je sedel na kamnu pred izropano bajto in jokal. Ni jokal na glas, le debele solze so mu polzele po licih. — Stopil je, poln sočutja, k njemu in ga vprašal — nekaj furlanskega ga je bil naučil Kapo.

»Starina, zakaj jočeš?«

»Vse oropano, vse so odnesli Avstrijci.« Sovražno je gledal Toneta.

»Ali se ne bojiš, da si ostal?«

Odmajal je z glavo. Tedaj se je prizibal k njima neki pijani častnik in udaril starca po glavi, da ga je oblila kri.

»Schwein — alles hinrichten!« — vse pobiti. »To je sedaj naša zemlja — hoho!«

poma potegnil revolver, nameril na Toneta in sprožil — potem se pa hripavo in satansko zarezal.

»Pet sem jih že pobil, pet prascev italijanskih, za šestega nimam več strela v cevi. Čakaj!« Začel je iskati novih nabojev, a jih k sreči ni našel. Navzlic temu je hotel dognati svoj nečloveški namen, makar da ga zadavi. Ko se je pa znašel pred mrtvaško mirnim obrazom Toneta, ki je bil pripravljen, zavzeti se za starca, je skomignil z rameni in se odmajal na cesto, kjer se je izgubil med prodirajočo množico zmagovite armade.

Tone se je obrnil k starcu, hoteč mu pomagati. Ta se je pa vzel, široko pogledal in spregovoril:

»Zakaj si me branil? Saj bi rad umrl.«

Tone se je zdrznil.

»Res, rajši bi umrl, vsaj ne bi gledal tepene in zaničevane domovine.«

»Ali zelo ljubiš ta košček sveta, svojo domačijo?«

Starec si je obrisal krvave oči, ozrl z neskončno ljubečim in žalostnim pogledom na razrušeno bajto.

»Si, si!« Da, da...

Tone se je zleknil na trdo ležišče in zamrmral:

»Glej, tam sta bila človek in zemlja. Kako se ljubita in kako se sovražita radi nje!«

Zunaj so pa v sinjini brnela letala in rjovele granate. Tone jih ni slišal, njegove misli so se zopet mudile na ljubih in prijetnih potih...

(Dalje prihodnjič.)

Dinko Bitenc

Sirofa na ulici

(V tej sliki iz današnjih dni nastopajo; revna deklica Fanči, dve imenitni gospe, gosposki dečki, Dolfe, Drago, Rudi, gosposke deklice Mija, Erna, Nada, stražnik, tuji gospod, več drugih ljudi in otrok. — Pred razkošnim izložbenim oknom se gnetejo otroci in odrasli. Okno je bajno razsvetljeno, raznovrstne igrače in sladčice so razložene notri. Po ulici hitijo ljudje. Deževni pomladni večer. Ob pločniku stoji revno oblečena deklica Fanči, steguje roko in prosi mimoidoče za milodare. Sem pa tja ji kdo kaj stisne v roko.)

FANČI (steguje premrlo ročico):

Dajte, darujte siroti!
Saj ne prosim zasé,
nego za mamico svojo,
da ji olajšam gorje...

(Dve imenitno oblečeni gospe prideta mimo in se ustavita pred njo.)

PRVA GOSPA:

Le poglej, Brigita,
mlado beračico!

DRUGA GOSPA:

Dandanašnja vzgoja...

PRVA GOSPA (proti Fanči):

Odkod pa si, punčara,
da še zdaj prosjačiš?

DRUGA GOSPA:

Tukajle nemara
dosti naberačiš?

FANČI:

V mestni jami, v baraki
stanujemo;
mamica je bolna že mesec dni,
očeta že davno na svetu več ni;

oh, časi zares so taki,
da še niso bili nikoli —
mamica pravi...

PRVA GOSPA:

Menda ne bo tako hudo.
Veš, Brigita, davi
mi je na trgu tako dekle
v košaro poseglo z roko.
Da je nisem opazila,
bi mi torbico z denarjem izmaknila!

FANČI:

Joj, gospa!

DRUGA GOSPA:

Lepa je ta!
No, vsi otroci niso enaki;
moji vem, da so pošteni
kakor menda nobeni.

(Vsaka izmed teh gospa stisne siroti Fanči novčič v roko. Nato odhajata. Med tem se je nabralo okrog Fanči več gosposkih otrok, ki so prej gledali izložbo. Posmehujejo se ji in jo cukajo za obleko.)

DOLFE:

Čigava pa si?

DRAGO:

Kako se drži!

RUDI:

Kakor pust v koledarju!

DRAGO:

Ne — vol pri mesarju!

(Vsi se zasmejejo. Fanči se boječe odmi-ka in na jok ji gre.)

MIJA:

Kako je razcapana!

ERNA:

Pustite jo, siroto!

NADA:

Meni pa se smili!

RUDI (Nadi):

Oh, ne kriči kakor vrana!

Pravi naš papá,

da po mestu se beračiti ne sme!

DOLFE:

Jaz pokličem stražnika!

DRAGO:

Ne, ni treba;

kar takole naredim,

pa ne bo več sem prišla.

(Udari deklico Fanči po roki, da se strklja denar na vse strani po tleh. Vsi trije dečki zbeže. Fanči plane v jok. Mija in Erna pobirata drobiž po tleh. Nada jo tolaži. Ljudje se zbirajo na mestu.)

STRAŽNIK (se prerije v ospredje):

Kaj pa je?

FANČI (boječ, v joku):

Mi-milodare

di-di-narje in pare

so-so mi neki dečki zbili iz roke...

(Mija in Erna ji tlačita pobrane novce v roko.)

STRAŽNIK:

Zakaj pa tu prosjačiš?

FANČI:

Mamica me je poslala;

bolna je že mesec dni,

pa bi rada ji zdravila

za dinarje te kupila...

STRAŽNIK (kakor v zadregi):

No, saj si dovolj nabrala,

pojdi zdaj odtod!

FANČI (tlačí novce v predpasnik):

Saj že grem, gospod!

(Hoče iti, deklice jo sočutno gledajo. Iz gneče stopi visok gospod, ki je ves čas stal ob strani. Na glavi ima kučmo, oble-

čen je v gosposko suknjo. Oči se mu dobrodušno smehljajo, bela, siva brada mu pada na prsi.)

TUJI GOSPOD (se približa Fanči in jo poboža):

Kako ti je ime?

FANČI (osuplo):

Fanči!

TUJI GOSPOD:

Lepó; a jaz sem stric ubogih,

iz daljnih krajev sem prispel,

od tam, kjer po zelenih logih

glasi se večno ptičji spev.

Sem stric ubogih, a bogat,

podpiram reveže, sirote;

za nje imam zlata zaklad

in mnoge druge še dobrote.

FANČI (vsa vesela):

Za mamico zdravila mi kupite!

TUJI GOSPOD (se smehlja):

Vse vem; sem slišal tvoje

pripovedovanje;

za svojo mamico zdravil dobiš,

obleko, toplo peč in hrano...

FANČI (presenečena, neverjetno gleda).

TUJI GOSPOD:

To je resnica, niso sanje,

lahko že zdaj se veseliš,

pozabiš na gorje prestano. —

Pa pojdiva sedaj, ti dete bedno!

(Jo ljubeznivo prime za roko in jo pelje k izložbenemu oknu prodajalne. Tam postojita za hip. Ljudje se zbirajo in začudeno gledajo neznanega gospoda. Ta se obrne in pravi:)

Človeštvu bo prinesla srečo, mir

ljubezen le, usmiljenje — a ne prezir!

(Dvigne Fanči v naročje in prestopi z njo prag prodajalne.)

Franjo Čiček

Zgodbe o Tijeku Kijeku

11. Kako je Tijek klical gospoda župnika

Neko noč je postalo grofu silno slabo. Že je mislil, da mu je odbila zadnja ura. Zato ukaže kočijažu in Tijeku, da gresta po gospoda župnika.

Ko se pripeljeta do župnišča, se spomni Tijek, da imajo v župnišču hudega psa. Zatorej se domenita ta-

kole: kočijaž pojde k hlevu za plot in odtam podraži psa, med tem pa stopi Tijek na dvorišče in k durim, kjer bo zbudil služinčad, ker stari župnik itak slabo sliši. Rečeno-storjeno. Kobilo privežeta in gresta vsak na svoje mesto. Tačas pa se poloti kočijaža zlobna misel. Tijeka je namreč imel na piki že od zadnje vožnje, čeprav

ni bil Tijek kriv, če je norela kobila. Zato je sklenil, da se sedaj maščuje. Počene torej za plot in pokliče psa. Vrže mu obrano kost v smeri proti Tijeku in zavpije polglasno:

»Sultan, puci ga!«

Pes je razumel in ubogal. V velikih skokih se požene proti Tijeku. Toda Tijek je postal že prej pozoren, kako bo kočijaž dražil psa in kako se mu obnese ta reč. Mahoma spozna zlobno namero kočijaževo... Ko se je pognal Sultan nadenj, skoči Tijek na obzidek, se oprime zgornjega okna ter potegne noge za sabo. Pes ga tako seveda ne more doseči ter prične strahovito lajati.

Tačas pa sklene tudi Tijek, vrniti kočijažu milo za drago. Udari torej z vso pestjo po oknu, da šipe zacingljajo in se razlete. Nato pa zatuli v hodnik:

»Ljudje božji, tatu imate, tatu!«

Hlapci, dekle in kuharica so bili takoj pokoncu in še čudno se jim ni zdelo, da čepi nekdo na oknu, ampak so takoj spraševali v eni sapi:

»Kje je, kje je?«

»Pri hlevu za plotom,« odvrne Tijek.

Kočijaž je sicer slišal Tijekovo vpitje in ravsajanje ob oknu, mislil pa je, da vpije Tijek na pomoč iz strahu pred psom. Zato se je hudobno muzal in tiho čepel za plotom.

Hlapci niso rekli ne bev ne mev, ampak vsak je pograbil krepele in hajd za hlev, za njimi pa dekle in kuharica. Res, za plotom je čepel nič hudega sluteči kočijaž, ki ga v temi nihče ni spoznal. Brez pozdrava in predhodnega dovoljenja so začele padati batine po njegovem hrbtu. Kočijaž je osupnil pod prvimi udarci, toda kmalu se je zavedel usodepolnega položaja in poizkušal naglo razložiti, da je prišel po gospoda in da ni tat.

»Mrcina lažnjiva,« so vpile dekle in ga treskale s pestmi po betici, »kaj se kliče gospoda za plotom? Le po njem, le po njem, da bo šent pomnil še na sodnji dan, kdaj je skušal v farovžu krasti!« In spet so priletele bunke na ubogega kočijaža. Nič niso pazili veliko, kam padajo. Ko je uvidel kočijaž, da udarcev še ni konca in jih najbrže tudi kmalu ne bo, je skočil kakor ris pokoncu, se iztrgal iz besnega klobčiča ter jo ucvrl čez drn in strn proti gradu.

Trušč in vik pri hlevu je prebudil tudi gospoda župnika, da je stopil na hodnik.

»Kaj pa je?« je vprašal v temo. Tijek se je hitro oglasil na oknu:

»Hvaljen Jezus, gospod župnik! Žlahtni gospod grof so nevarno zboleli in žele biti prevideni. Voz vas čaka spodaj.«

»Tako, tako. Kaj pa delaš na oknu?«

»Psa sem se ustrašil, pa sem splezal na zid,« pravi Tijek.

»Tako, tako. Kaj pa tam doli tako vpijejo?«

»Prašič jim je ušel, pa ga lovijo.«

»Tako, tako. Takoj pridem. Kaj so gospod grof hudo bolni?«

»Oj, pa še kako!«

»Kaj pa jim je?«

»Ne vem. Pravijo, da jim čreva silijo v želodec.«

»Tako, tako. Čudna bolezen,« mrmra gospod župnik in se hitro odpravi.

Tijek je moral župnika sam voziti. Kajti kočijaž si je zunaj vasi hladil bolečine in otekline, zraven pa nemilo obžaloval svoje maščevanje nad Tijekom.

Grof je čez nekaj dni zopet okrev. Izvedel pa ni nikoli, kako sta kočijaž in Tijek klicala tisto noč gospoda župnika. Kajti oba sta molčala ko grob, kočijaž zaradi sramote, Tijek pa zato, ker mu je kočijaž kupil nov klobuk, da je laže držal jezik za zobmi... (Dalje prihodnjič.)

Zastavice za brižne glavice

1. KVADRAT

Vodoravno in navpično:

A	A	A	A	A
A	E	I	I	K
K	L	L	L	L
N	N	O	O	O
P	P	R	R	S

1. ptica,
2. riba,
3. zaslomba,
4. moško ime,
5. letopisi.

2. IZREK (Prešeren)

N J E S E A T
O O S I I L V
K M L Š S A E
A V Č V T O R

3. BESEDNICA

Rum, kor, log, bok, Oka, gor, Ada, tok, bel, ona, akt, Una, ter, Ana.

Dodaj gornjim besedam spredaj po eno črko tako, da dobiš druge besede. Njih začetnice dadó ime in priimek slovenskega glasbenika.

4. ŠTEVILČNICA

1	2	3	4	5	2	sadež,
2	6	3	2			dvorana,
3	7	5	2	8	9	moško ime,
4	8	7	5	2		žensko ime,
9	2	3	7	5	9	nadarjenost,
8	7	5	2	9	2	žensko ime,
2	6	2	3	2		gora pri Beogradu,
6	7	5	7	8	2	rimska boginja,
7	9	5	2			ognjenik,
5	4	5	4	6	7	asirsko mesto.

V prvi navpični vrsti čitaš mesečno ime.

5. POSETNICA

A. VRANKAR

Kaj je poklic tega gospoda?

6. SKRIVALNICA

Riba, četnik, kavalir, šabec, špilje, Namos, Čatež, pevec, samouk, zelnik, Ježica.

V gornjih besedah se skrivajo imena petih domačih, za otrcke zelo priporočljivih jedi. Poiščite jih!

REŠITEV UGANK IZ 7. ŠTEVILKE:

- I. **Pesmi:** 15. pesem je: Gregorčič: Oljki.
- II. **Dopolnilnica:** vojščak, Zvonček, Davorin, Medvode, sprevod, Valjevo.
- III. **Kvadrat:** vodoravno: 1. kunec, 2. lopar, 3. april; navpično: I. Kolpa, II. napor, III. Ciril.
- IV. **Diamant:** vodoravno: 1. v, 2. pet, 3. želod, 4. janičar, 5. Velikovec, 6. sekavec, 7. cenik, 8. boj, 9. č; navpično: I. Žalec, II. Velika noč, III. davek.

Vse štiri uganke so pravilno rešili: Branko Ahčin, Miloš Babič, Vida Jagodičeva, Zdenka Jerškova, Andica Furlanova, Judita Laurenčičeva in Franc Podrekar, vsi iz Ljubljane; Zoran Jerin iz Celja; Ivan Svöljšak iz Doba; Božica Roševa iz Dola pri Hrastniku; Jelka Suchyjeva iz Kranja; Mitja Grašič iz Litije; Rajko Sikošek in Radovan Vrabl, oba iz Maribora; Anica Kleinsteinova iz Most pri Ljubljani; Maks

Hribovšek iz Motnika; Ženska deca Sokola Preserje pri Ljubljani; Vida Kovačičeva in Tanja Čučkova iz Ptuja; Anton Debevec iz Rakeka; Zlatica Jugova iz Studencev pri Mariboru; Dušan in Boris Dernovšek, Danka in Samo Pečar, Tugo Kosér, vsi iz Sv. Barbare pri Mariboru; Marija in Marta Hrašovec iz Šmarij pri Jelšah; Vida Šetinčeva iz Trbovelj.

NAŠE NAGRADE

To pot jih je žreb takole razdelil med naše pridne uganekarje:

1. **Maks Hribovšek** iz Motnika dobi: E. Gangl, Zbrani spisi, V. zv.
2. **Anica Kleinsteinova** iz Most pri Ljubljani prejme: A. Rapè: Mladini, VI. zv.
3. **Vida Šetinčeva** iz Trbovelj dobi: M. Komanova, Narodne pravljice in legende.

Iz mladih peres

Prispevki »Zvončkarjev«

UJETA VEVERICA

Mi smo veverico ujeli,
z njo obilo veselja imeli,
v hišico smo jo dali,
z njo se poigrali.

Skakala je naokrog,
ker rada bi šla na skok,
z repkom je mahála,
z njim prostost iskala.

Fani Lavričeva

NA GROBU VIDE JERAJEVE

Srce mi stiskala je kruta bol,
ko zrla Tvojo sem gomilo.
Ko šopek položila sem na njó,
se mi oko je orosilo...

Da imela bi Te zdaj pred sabo,
kako bila bi srečna jaz,
če živi cvetke bi podala
in zrla v blagi Tvoj obraz.

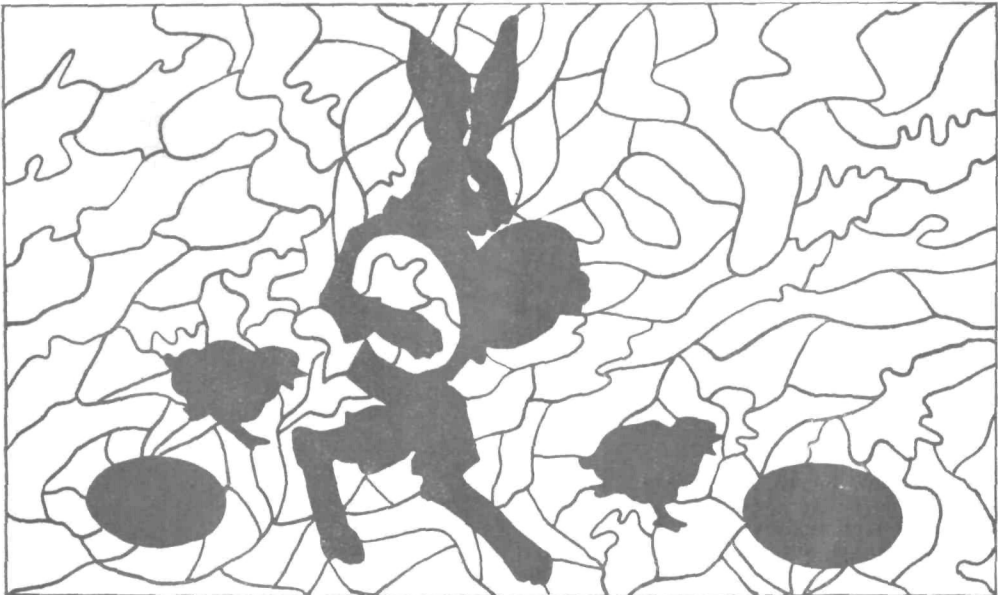
Zaman so hrepenele želje,
ki v duši živo plamené,
Ti spiš pokojno večni sen,
le pesmi Tvoje še žive...

Dušica Marnova

Učiteljska tiskarna v Ljubljani je izdala za letošnjo Veliko noč v 10 moderno opremljenih knjigah krasno zbirko: Zbrane spise za mladino našega znanega, priljubljenega pisatelja in pesnika E. C. Gangla. Delo nosi naslov: Moja pot. Platnice in ilustracije je narisal prof. Saša Šantel. Zbirko, o kateri bomo še spregovorili, najtopleje priporočamo!

Takole je iz čičk in čačk večina naših iznajdljivih „Zvončkarjev“ razkrinkala tajinstveni velikonočni obisk v prejšnji številki. Imenitno, kaj ne?

Stric Matic s košem novic

Nov svetovni rekord v smučarskem skoku je dosegel dne 26. marca v Planici Norvežan Birger Ruud. Na skakalnici, o kateri lahko trdimo, da je ena največjih in najboljših v Evropi, je skočil 92 metrov daleč (dosedanji rekord je znašal 87 m); njegov brat Sigmund Ruud je pa skočil 95 m s padcem. Novo jugoslovansko prvenstvo v smučarskih skokih je dosegel na tej skakalnici Albin Novšak, ki je skočil 66 metrov.

Pretekli mesec so imeli v Splitu redek naravni pojav. Več dni je pihal v Dalmaciji močan jug, nekega jutra pa je bilo vse nebo rdeče. Veter je namreč prinesel oblake rdečega saharkega peska, ki se je pomešal z dežjem, tako da so bile kapljice rdeče. Dopoldne je pričel padati rdeč dež in kmalu so bile vse ulice in strehe rdeče.

Češkoslovaška vlada je izdala te dni novo poštno znamko za 50 vinarjev na čast skladatelju Smetani, ki je uglasbil najboljšo češko narodno opero »Prodano nevesto«.

Statistiki so izračunali, da je trenutno na svetu 56.874 različnih znamk. Od tega jih odpade na Evropo 17.860, na Afriko 12.684, na Azijo 10.438, na Ameriko 9680, ostanek pa na Zahodno Indijo, Avstralijo in Novo Zelandijo. Vsako leto izide povprečno 2000 novih znamk.

Na sloviti Eiffelov stolp v Parizu, ki je visok 300 metrov, so postavili pred nekaj meseci toplomer, ki je visok 160 metrov in ki je ponoči razsvetljen. Vsak hip Parižan lahko pogleda, koliko mraza ali gorkote je v francoski prestolnici. Razdalja med posameznimi stopinjami znaša tri metre. Lestvica se začneja 12° C pod ničlo in konča s 33° C nad ničlo. Ponoči je zdaj pogled na Eiffelov stolp še bolj učinkovit.

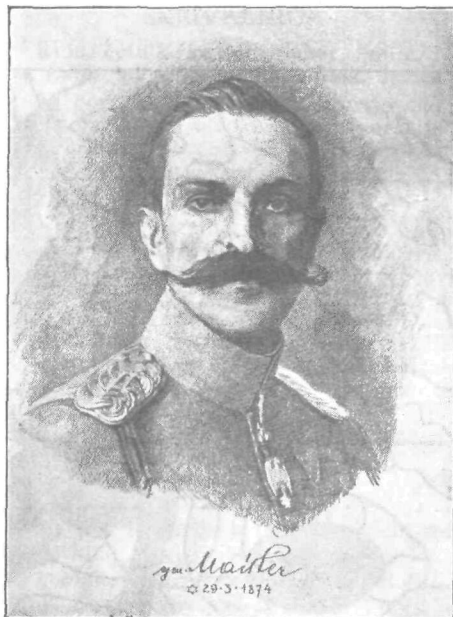
Japonsko mesto Hakodate je uničil ogenj. Zgorelo je 23.600 hiš; več tisoč ljudi pa je izgubilo življenje. Vzrok je bil velik tovarniški dimnik, ki ga je strahovit orkan prevrnil. Iz odprtega ognja so začele švigati iskre, katere je močan veter zanesel na druga lesena poslopja.

Na Vzhodu je bila pred kratkim ustanovljena nova kitajska država, ki se službeno imenuje Mandžu-Di-Go in ima 34 milijonov prebivalcev. Kitajcev ima 33 milijonov, Korejcev 800.000, Japoncev 150.000, Rusov 190.000, Poljakov 1300, Nemcev 450 in drugih narodnosti 130.

Največji daljnogled na svetu so imeli doslej na Mont Wilsonu (v Kaliforniji) v Ameriki. V kratkem pa bodo izdelali podjetni Američani še večji daljnogled; zrcalo tega daljnogleda bo merilo v premeru 5 metrov, še enkrat toliko, kakor meri zrcalo dosedanega največjega daljnogleda.

Norveško je zadela začetkom meseca aprila težka nesreča. V bližini kraja Tafjorda pri mestu Aalesundu se je vdrla velikanska skala, ki je molela nad morje in med groznim grmenjem padla v fjord (zaliv). Skala je dvignila takšen val, da je morje poplavilo dve vasi. Ko se je morje umaknilo, so ostale v nekaterih delih vasi le razvaline. Veliko hiš je bilo porušenih, mnogo ljudi je utonilo.

29. marca je slavil 60-letnico svojega rojstva naš narodni junak in prvi slovenski general, pesnik Rudolf Maister - Vojanov,

kateremu smo dolžni posebno zahvalo, saj nam je ohranil mesto Maribor, ki bi ga bili sicer po prevratu leta 1918. vzeli Avstrijci.